

Riksdagens protokoll 1996/97:27

Fredagen den 8 november

Protokoll
1996/97:27

Kl. 9.00 – 9.41

1 § Ny riksdagsledamot

Tredje vice talmannen meddelade att enligt protokoll från Riksskatteverket hade till ny riksdagsledamot för Värmlands läns valkrets fr.o.m. den 9 november utsetts *Frank Lassen* (s) efter Kristina Svensson.

2 § Svar på interpellation 1996/97:16 om salmonellasmittat kött och foder

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Inge Carlsson har frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förbättra kontrollsystemet av salmonellasmittat foder och kött.

Det har i pressen förekommit uppgifter att salmonellasmittat kött kommer in i Sverige i stor mängd och att de svenska konsumenterna utsätts för stora risker att drabbas av sjukdom. Uppgifterna är dock inte korrekta.

I EU-medlemskapsförhandlingarna fick Sverige garantier att färskt kött, ägg och levande nötkreatur, svin och vissa levande fjäderfå som förs in i landet skall vara fria från salmonella. Den som yrkesmässigt för in livsmedel från ett EU-land eller från ett land utanför EU, ett s.k. tredje land, måste registreras hos Statens livsmedelsverk. Den som först tar emot kött av nöt, gris och fjäderfå samt ägg skall förteckna mottagna leveranser och kontrollera att erforderliga dokument rörande salmonellakontroll medföljer. Såvitt avser ägg, utom från Finland, skall dokumentet ange att äggen kommer från värphönsbesättningar som står under särskild salmonellakontroll.

Om sådana dokument saknas, skall anmälan utan dröjsmål göras till tillsynsmyndigheten av den som första gången tar hand om köttet eller äggen. Tillsynsmyndigheten skall sedan genom undersökning säkerställa att salmonella inte förekommer.

Vad avser kött gäller de svenska garantierna endast nöt-, gris- och fjäderfakött. Sverige har inte något kontrollprogram för kött från övriga djurslag såsom får, get, häst och vilt. Garantierna gäller inte heller för kött som är avsett för beredning, t.ex. genom värmebehandling. Sådant kött får dock inte tas in i produktionen före salmonellakontroll. Den som är ansvarig för produktionen skall ombesörja detta som ett led i egenkon-

trollen vid producerande anläggning. Enligt Livsmedelsverkets bedömning är risken för ökad smitta när det gäller sådana produkter försumbar.

Vid införsel från annat EU-land gäller följande. Varje köttleverans skall, innan den lämnar produktionsanläggningen, salmonellakontrolleras. Partiet skall åtföljas av ett veterinärintyg som har utfärdats av en officiell veterinär och som utvisar att partiet är salmonellafritt. Det kött som förs in i landet skall ha testats enligt en särskilt godkänd metod som visar att partiet är fritt från salmonella.

Om köttpartiet kommer från en produktionsanläggning som omfattas av ett godkänt salmonellaprogram behöver partiet inte kontrolleras. Veterinärintyget måste emellertid visa att partiet kommer från just en sådan anläggning.

Vid stickprovskontroller på kött har det vid ett fåtal tillfällen visat sig att vissa införda partier innehållit salmonella trots att provtagning påstås ha skett i avsändande land. Dessa fåtal fynd kan dock inte tas till intäkt för att våra salmonellagarantier inte fungerar. Undersökningar som Livsmedelsverket utfört i år visar att salmonellaförekomsten i kött, oavsett köttets ursprung, inte ökar.

Antalet fall av salmonellasmittade människor i Sverige har minskat. År 1994 rapporterades 5 103 fall, varav 851 smittats i Sverige, år 1995 rapporterades 3 563 fall, varav 559 smittats i Sverige, och fram till september 1996 har antalet fall varit 2 297, varav 357 inhemska. Antalet salmonellafall hos människor genom inhemsk smitta har alltså minskat sedan inträdet i EU.

Foderråvaror av animaliskt ursprung, t.ex. kött- och benmjöl, fiskmjöl och fjäderfämjöl, betraktas sedan länge som riskråvaror med avseende på förekomsten av salmonella. Tillverknings- och hygienbestämmelser m.m. regleras genom EG:s rättsakter och konstaterades inför medlemskapet i EU vara väl i överensstämmelse med de svenska bestämmelserna på området och kunde därför accepteras och införlivas i våra nationella författningar.

Efter Sveriges inträde i unionen gäller olika bestämmelser för införsel av animaliska foder beroende på om försändelsen kommer från land inom eller utom EU. Från den 1 maj 1995 gäller vid införsel från EU-området av animaliska foderråvaror och foderblandningar innehållande sådana råvaror att en speciell handling skall medfölja försändelsen. Handlingen skall bekräfta att varan härstammar från en godkänd, registrerad tillverkare som utför salmonellakontroll enligt EG:s regler och vidare informera om varans art, huruvida däggdjursvävnader ingår och om typ av bearbetning. Som en extra säkerhetsåtgärd beträffande animaliska foderråvaror och foderblandningar avsedda för livsmedelsproducerande djur, nöt, svin och fjäderfä, tillämpas i Sverige dessutom en obligatorisk s.k. mottagarkontroll avseende salmonella.

Mottagarkontrollen innebär att vid införsel av t.ex. fiskmjöl till Sverige, oberoende av om det är från EU-området eller från tredje land, skall mottagaren av partiet vid varje hemtagning visa upp ett intyg för Statens jordbruksverk. Intyget skall visa att en högfrekvent salmonellaprovtagning i enlighet med Jordbruksverkets föreskrifter har utförts efter införseln. Proverna skall analyseras av laboratorium som godkänts av Jordbruksverket. Foderråvaran får inte användas förrän analyssvar med negativt resultat föreligger. Påvisas salmonella skall mottagaren omgående

rapportera detta till Statens veterinärmedicinska anstalt för vidare åtgärder.

Bekämpningsåtgärder mot förekomsten av salmonella i vegetabiliska foderråvaror och i foderblandningar innehållande vegetabiliska foderråvaror regleras inte genom EG:s rättsakter. Då det i bl.a. Sverige under senare år emellertid har konstaterats att förutom animaliska foderråvaror även vissa vegetabiliska foderråvaror, som t.ex. produkter av soja och raps, kan utgöra en risk när det gäller salmonella har vi infört skärpta försiktighetsmått även för dessa vegetabiliska s.k. riskråvaror. Obligatorisk mottagarkontroll gäller således även för dessa foderråvaror. De skärpta föreskrifterna gäller från den 1 januari 1994.

I dagspressen har påtalats att "svensk foderindustri importerar alltmer salmonellasmittade råvaror". För att illustrera detta anger man att "1993 hittade man salmonella i 15 olika partier, nu finner man det över 50 gånger per år i vegetabiliska foderråvaror".

Enligt vad jag tidigare framfört infördes emellertid inte den regelmässiga provtagningen på vegetabiliska foderråvaror med avseende på salmonella förrän den 1 januari 1994. Sifferuppgifterna är alltså på intet sätt jämförbara, och enligt vad jag har informerat mig om beror ökningen av antalet positiva salmonellaprover i vegetabiliska foderråvaror i första hand på införandet av den regelmässiga och ökade provtagningen.

Jag vill även påpeka att de hygienrutiner och bekämpningsåtgärder rörande salmonella som gäller vid tillverkningen av foder i Sverige är av största vikt. Fodertillverkningen är underkastad både en officiell kontroll och en kontroll i form av i Jordbruksverkets föreskrifter anvisad egenkontroll. Den officiella kontrollen utförs i samarbete mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna. Antalet inspektioner på varje tillverkande anläggning är beroende av anläggningarnas storlek.

När det gäller den anvisade egenkontrollen anges i föreskrifterna bl.a. hur provtagningen avseende salmonella skall genomföras i fråga om frekvenser, var prover skall tas ut och var proverna skall analyseras. Om salmonella påvisas i en anläggning anges i föreskrifterna hur saneringsarbetet skall bedrivas. I föreskrifterna anges också t.ex. bekämpningsåtgärder i fråga om skadedjur.

När det gäller tillverkningsfrågor i övrigt vill jag speciellt nämna kravet i Jordbruksverkets föreskrifter att allt foder till fjäderfä skall värmebehandlas. Dispens från värmebehandling kan lämnas för fodertillverkare som tillverkar foderblandningar till egna djur. I dessa fall måste annan salmonellabekämpande teknik tillämpas efter överenskommelse med Jordbruksverket.

Sammanfattningsvis kan konstateras att förutsättningarna för att behålla de svenska djurens foder fritt från salmonella inte har försämrats efter vårt medlemskap i EU.

Anf. 2 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation. Jag tycker dessutom att det är ett utförligt och klargörande svar.

I Sverige har vi under lång tid effektivt arbetat för en bra djurmiljö och därmed en god livsmedelskvalitet med en väl fungerande kontroll av salmonella. Detta har fungerat som ett gott föredöme för vår omvärld. Den stigande exporten av bl.a. salmonellafria kycklingar är ett bra exem-

Prot. 1996/97:27
8 november

*svar på
interpellationer*

pel och en stor framgång för de svenska uppfödarna. Det är naturligtvis en förhoppning att övriga länder, inte minst inom EU, skall sträva efter samma höga ambitionsnivå i framtiden, eftersom handeln med kött och foder förmodligen kommer att öka, i första hand mellan EU-länderna.

Jordbruksministern framhåller i sitt svar att Sverige i medlemsförhandlingarna fick garantier för att färskt kött, ägg, levande nötkreatur, svin och vissa levande fjäderfän som förs in i landet skall vara fria från salmonella. Detta var oerhört viktigt. Därigenom fick vi en möjlighet att ha kvar det mycket goda salmonellaläget i vårt land.

Som jordbruksministern också påpekar i sitt svar förekommer det emellertid uppgifter i pressen om att salmonellasmittat kött kommer in i Sverige i stor mängd och att de svenska konsumenterna utsätts för stora risker att drabbas av sjukdomen. Men anledning av dessa uppgifter i pressen har också vissa politiker inom jordbruksområdet tyvärr bidragit med uppgifter om att det väller in salmonellasmittat kött i vårt land. Jordbruksministern framhåller med rätta att uppgifterna inte är korrekta. Det framkommer med all tydlighet av det utförliga svaret.

Jag skall ändå ställa några kompletterande frågor. För det första: I debatten har det förts fram att Sverige inte i en framtid kommer att kunna behålla sitt goda salmonellaläge. Vilken bedömning gör jordbruksministern? För det andra: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att höja ambitionsnivån inom EU gällande salmonellasmittat kött och foder?

Anf. 3 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag kan inte vara lika nöjd och bekymmersfri som jordbruksministern är i sitt svar, som Livsmedelsverket tydligen också är och som Inge Carlsson var här alldeles nyss.

Jag tycker faktiskt inte att situationen är så enkel och självklar. Svaret andas litet för mycket lojalitet med EU och litet för litet omtanke om och skydd för konsumenten. Det står i svaret att det som har framkommit i pressen om salmonellasmittat kött inte är korrekt. Jag kan inte gå i god för vad som står i tidningarna, men de kontakter jag har med dem som jobbar med dessa frågor ute i kommunerna ger vid handen att pressens uppgifter i varje fall inte är obefogade. Det finns underlag och beskrivningar som visar att uppgifterna faktiskt verkar vara riktiga. Tyvärr tror jag att det här bortviftandet av uppgifterna är litet för enkelt.

I svaret beskrivs hur det borde vara. Det skall finnas intyg på att köttet är salmonellafritt. Men så är det inte. Vi skall naturligtvis på alla sätt se till att man lever upp till de garantier Sverige fick. För att återgå till det som stod i pressen om de köttpartier som kommit in, och till de kontakter jag har haft med folk i kommunerna som sysslar med detta, har det visat sig att de som importerar köttvaror faktiskt inte följer bestämmelserna. Vid kontroller har de intyg som skall finnas saknats. I många fall är också köttet salmonellasmittat.

Situationen är besvärande, tycker jag. Det är viktigt att Sverige som EU-land ser till att det goda läge och den goda situation när det gäller salmonella som vi har i Sverige kan bestå. Sverige bör fungera som något av en utvecklare av detta i EU-sammanhang, och får inte förstöra sin egen fina situation.

Litet längre ned i svaret står det att de stickprovskontroller som gjorts har gett ett fåtal bevis på smitta. Man har inte hittat särskilt mycket. San-

ningen är den att man inte har gjort särskilt många kontroller. En annan sanning är att man vet väldigt litet om på vilket sätt dessa köttvaror kommer in. Det är inte lätt att kontrollera detta, men det är viktigt att kunna göra det. Det är också viktigt att jordbruksministern, departementet och Livsmedelsverket ser till att kontrollen blir effektiv.

I svaret följer sedan en beskrivning av hur många som har smittats i Sverige. Vi skall vara glada för att inte fler har blivit sjuka. Det beror framför allt på att vi har en god hygien i Sverige, att vi har ett bra sätt att laga till mat där vi värmer upp den ordentligt osv. På detta sätt eliminerar vi risken. Men det faktum att vi får in mer salmonellasmittat kött gör att vi bygger upp en bank av bakterier som på sikt kan bli ett bekymmer. Det oroar mig faktiskt.

Situationen för fodret är naturligtvis något enklare. Fodertillverkarna som finns i Sverige har nämligen de restriktioner och de krav på sig som jordbruksministern redogör för i svaret. Därför tror jag att foderfrågan är lättare att hantera. Bekymret är det färdigblandade foder som kan komma in, och som kommer in. Vi måste få en ordentlig kontroll också av detta.

Jag instämmer i de frågor som Inge Carlsson ställde, och jag har ytterligare ett par stycken: På vilket sätt tänker jordbruksministern se till att den kontroll vi har effektiviseras så att vi får koll på läget? Kommer jordbruksministern att medverka till att de myndigheter som skall hantera detta får resurser så att de kan följa upp provtagningen på ett bra sätt?

Anf. 4 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Låt mig först säga att jag är glad över detta tillfälle att redogöra för den mycket omfattande kontroll och tillsyn av salmonellaläget som vi har i Sverige. Den gäller livsmedel till konsumenter, foderblandningar och foderråvaror.

Jag tycker också att det är bra att medierna uppmärksammar problem som rör livsmedel. Men jag tycker att det är viktigt att debatten är seriös. Jag är inte glad åt en diskussion som i onödan skrämmar upp människor och som dessutom är osaklig.

Inför framtiden har självfallet kontrollen och tillsynen av livsmedel, särskilt med avseende på salmonella, mycket hög prioritet hos de lokala tillsynsmyndigheterna, dvs. kommunerna, hos Livsmedelsverket och hos Jordbruksdepartementet. Vi följer ständigt situationen och är ständigt sysselsatta med att utveckla och förbättra arbetet. Jag är också glad över att notera det växande intresset i andra medlemsländer inom den europeiska unionen för den mycket effektiva svenska salmonellakontrollen. Jag ser att vi i Sverige har goda möjligheter att bidra med våra erfarenheter och lärdomar.

Salmonella är ingenting som förekommer i de konstiga "utländerna", men som vi i Sverige är lyckligt befriade ifrån. Salmonella är bakterier som finns överallt. Det som skiljer Sverige från många andra länder är att vi har en mycket effektiv kontroll och tillsyn och att vi ingriper mycket snabbt och effektivt när vi upptäcker salmonellasmitta. Vi ser till att hela livsmedelspartier eller djurbesättningar etc. försvinner från den ordinarie produktionen.

Nej – det finns inte underlag för det som har påståtts i pressen, Lennart Brunander. Även jag har försäkrat mig om den saken genom kontakter med och information från de lokala aktörerna. Det finns om-

ställningsproblem, därför att vi går från ett etablerat system till ett nytt system för att utforma kontrollen. Denna förändring kan i sig vara svår, och man måste arbeta med nya metoder. Men vi följer hela tiden vad som händer ute i kommunerna och är givetvis hela tiden indragna i ett arbete med att effektivisera kontrollen. Det finns inte underlag för det som har skrivits i pressen.

Bakterier är inte något sorts kapital som man kan sätta in på banken och ta ut vid behov. Salmonellabakterier är en smitta som finns överallt. Inkubationstiden är ungefär tre dagar. Om det hade varit sant att salmonella hade vället in över våra gränser hade vi förmodligen inte stått här i dag, utan vi hade varit hemma och varit sjuka i salmonella. Faktum är att antalet salmonellafall minskar. Det är det bästa beviset för att vi har en effektiv och fungerande kontroll. Det skall vi vara glada för, säger Lennart Brunander. Uppriktigt sagt låter han inte särskilt glad. Det är som om han tyckte att det hade varit roligare om salmonellafallen hade ökat, så att han hade fått en bekräftelse på sin fullständigt felaktiga uppfattning om salmonellasituationen i Sverige.

Jag är däremot uppriktigt glad över att kunna konstatera att antalet salmonellafall minskar beroende på vår effektiva och fungerande kontroll och att vi förmår förena denna effektiva och fungerande kontroll med tillhörigheten till en stor och gemensam inre marknad. Detta är också till stor fördel för konsumenterna. Det skall man inte glömma bort i sammanhanget.

Anf. 5 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Nej, jordbruksministern, jag är inte glad för att det kommer in salmonella. Jag är glad för att vi har klarat oss trots det. Jag kan dock inte känna mig nöjd med att bara konstatera att det är så. De kontakter som jag har haft med miljö- och hälsoskyddsnämnderna och med dem som skall utföra kontrollen ger inte riktigt den bild av situationen som jordbruksministern här har lämnat.

Jag vill inte påstå att allt det som har stått i tidningarna är riktigt – det är det säkert inte – men det är ändå ett tecken på att någonting inte är som det borde vara. Det är en fara som börjar segla upp.

Det är naturligtvis alldeles sant att salmonellabakterier finns inte bara i utlandet utan också i Sverige. Men det är också så som jordbruksministern beskrev, att när sådana uppträder här agerar vi mycket snabbt och konsekvent. Vi har i varje fall gjort det hittills, och jag hoppas att vi kommer att göra det också i fortsättningen. Men förutsättningen för att vi skall kunna göra det är att vi också ser till att det kommer in så litet salmonella som möjligt. Målet skall ju vara att den inte kommer in.

Jag kan begripa att det ibland ändå händer. Därför måste vår kontroll också vara effektiv. Det gläder mig att jordbruksministern säger att hon skall medverka till att den blir effektiv. Jag skulle vilja veta på vilket sätt det skall ske. Det är kommunerna som har ansvaret för kontrollen. På vilket sätt tänker jordbruksministern medverka till att kommunerna får bättre möjlighet att utföra den?

Anf. 6 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Låt mig än en gång upprepa att det inte är någon slump att vi klarar oss, utan det är en konsekvens av att vi har en fungerande och effektiv salmonellakontroll. Ambitionen är att vi skall ha en fungerande och effektiv salmonellakontroll även i fortsättningen. Kommunerna, som är de lokala aktörerna med tillsynsansvar, är utmärkt väl skickade och lämpade att ha detta ansvar.

Diskussionen om resurstilldelning får naturligtvis föras såväl i kommunala budgetsammanhang som i den budgetprövning som riksdagen och regeringen årligen ägnar sig åt. Varje aktörer bör då fundera över om det finns behov av ökade resurser och var det finns medel att fördela.

Jag har informerat mig om situationen i olika kommuner. Jag har särskilt tagit kontakt med Stockholms kommun, den kommun som det skrivits om i medierna. Jag är mycket tacksam för att de lokala aktörerna går ut i en aktiv diskussion när de känner oro – inte för hur läget är i dag men för hur det kan komma att bli i framtiden. Självfallet har detta omedelbart satt i gång aktiviteter. Vi skall med gemensamma ansträngningar på alla nivåer – kommunalt, inom verket och inom departementet – tillse att vi kan möta framtiden på en fortsatt hög nivå när det gäller salmonellakontrollen.

Som jag tidigare sade har vi aldrig haft hundra procentiga garantier mot att salmonella antingen uppstår i vårt eget land eller kommer in över våra gränser. Den hundra procentiga garantin kommer vi heller aldrig att få. Men vi kan säga att vi har haft en 95-procentig garanti. Det har vi fortfarande, och det skall vi ha också i framtiden. Jag kan försäkra Lennart Brunander och Inge Carlsson att den här frågan har en mycket hög prioritet på departementet. Om någonting ligger oss oerhört varmt om hjärtat är det att tillförsäkra konsumenter en säker och god tillgång till livsmedel av hög kvalitet. Kontroll av och tillsyn över livsmedel är en fråga av allra största vikt, som vi ägnar mycket energi åt.

I mitt inledande svar redogjorde jag mycket noggrant för alla de garantier och säkerhetsanordningar som finns för att den här kontrollen skall fungera och som givetvis också är skälet till att den faktiskt fungerar så effektivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1996/97:38 om gränsvärdet för cesium i renkött

Anf. 7 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Peter Eriksson har frågat mig om argumenten för att se över gränsvärdet för cesium i renkött, vilt och insjöfisk, eftersom dessa är vagt beskrivna i budgetpropositionen.

Peter Eriksson hänvisar till budgetpropositionen, där det konstateras att det svenska gränsvärdet för cesium i bl.a. renkött har varit oförändrat i närmare tio år och att nya intagsberäkningar bör göras, eftersom cesiumbelastningen minskat kraftigt i Sverige under denna tid.

Prot. 1996/97:27

8 november

svar på

interpellationer

Efter Tjernobylyolyckan hade Statens strålskyddsinstitut (SSI) och Statens livsmedelsverk som mål att den extra stråldosen från livsmedel skulle begränsas till högst 1 mSv (millisievert) per år. För att kunna nå detta mål infördes ett gränsvärde för hur mycket cesium-137 som fick finnas i livsmedel för saluhållande. Detta gränsvärde sattes någon månad efter Tjernobylyolyckan till 300 Bq/kg (becquerel per kg) för alla livsmedel som saluhålls.

År 1987 ändrades gränsvärdet till 1 500 Bq/kg för livsmedel som till mycket liten del införskaffas i handeln och som genomsnittssvensken äter mycket litet av. Dessa livsmedel är kött och köttprodukter av vilt och ren, vilda bär, svamp, insjöfisk samt nötter. För övriga livsmedel – alla baslivsmedel – kvarstår gränsvärdet 300 Bq/kg (SLV FS 1987:4). Livsmedelsverket gav i samband därmed ut kostråd, riktade till dem som själva jagar, fiskar och plockar bär och till samer som äter mycket renkött. Avsikten med kostråden var att dessa grupper inte skulle utsättas för alltför stora stråldoser via kosten.

För att undvika att renköttet innehåller för mycket cesium betalar staten kostnaderna för utfodring av renar och ersättning vid tidigare lagd renslakt. Dessa åtgärder har medfört att andelen kasserade renar i Sverige på grund av för hög halt cesium-137 minskat kraftigt. Under slaktsäsongen 1995/96 utgjorde de kasserade renarna endast en liten del av alla slaktade djur.

Inom EU finns inga gemensamma cesiumgränsvärden för livsmedel utom vid import från tredje land, dvs. land utanför EU. Då gäller gränsvärdena 370 Bq/kg för barnmat, mjölk och mjölkprodukter samt 600 Bq/kg för vissa andra livsmedel, bl.a. kött och köttprodukter. Norge, där vissa delar av renbetesområdena drabbades av effekterna av Tjernobylyolyckan, tillämpar gränsvärdena 370 respektive 600 Bq/kg utom för ren och insjöfisk, där gränsvärdena först var 6 000 Bq/kg men för något år sedan sänktes till 3 000 Bq/kg. Finland fick mycket litet nedfall i renbetesområdena och fastställde i mycket liten utsträckning formella gränsvärden. För cesium i renkött saknas i Finland nationellt gränsvärde.

Kött av ren och vilt, bär, svamp och insjöfisk utgör en ringa del av de livsmedel som ingår i det svenska kosthålllet, och kostnaderna för stödutfodring i syfte att sänka cesiumhalterna i renkött är höga. Om gränsvärdesättningen inte kan anses motiverad av hälsoskäl bör det övervägas om den kan ändras. Regeringen har därför funnit att en översyn bör göras av de svenska gränsvärdena vad gäller dessa livsmedel.

Regeringen har den 3 oktober 1996 uppdragit åt Livsmedelsverket att efter hörande av Strålskyddsinstitutet och Jordbruksverket se över gränsvärdena för cesium i kött och köttprodukter av vilt och ren, vilda bär, svamp, insjöfisk och nötter. I arbetet bör samråd ske även med Sametinget. Resultatet av översynen skall redovisas till regeringen senast den 30 juni 1997.

Anf. 8 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Vi har under de senaste åren äntligen fått något sjunkande halter av radioaktivt cesium och andra radioaktiva ämnen i kött av ren och annat vilt i Sverige. Detta är väldigt glädjande, och en möjlig effekt av en sådan utveckling borde, som jag ser det, vara att vi återgår till sänkta gränsvärden för radioaktivitet i renkött och viltkött. Det finns

egentligen inte någon rimlig anledning till att vi skall ha högre halter just i de här livsmedlen än i andra.

Svenskarna äter visserligen i genomsnitt ganska litet renkött och viltkött, men det gäller ju inte för alla människor. Det finns glesbygdsgrepp i Sverige, t.ex. de renskötande samerna och andra samer, som har en hög andel av konsumtion av just dessa livsmedel. Det finns inga rimliga motiv för att utsätta dem för extra risker eller för att tro att de skulle vara mindre benägna att få t.ex. cancer. Jag tycker därför att det är mycket märkligt att regeringen och jordbruksministern nu planerar för en höjning av gränsvärdena i stället för en minskning.

Jag tycker att det är helt onödigt att utsätta människor för ökade risker. Dessutom vill konsumenterna i Sverige inte äta kött med höga halter av radioaktiva ämnen. Det gör naturligtvis att vi återigen kommer att få samma effekt som vi fick direkt efter Tjernobyl. Priserna på ett livsmedel som renkött kommer att sjunka drastiskt om vi får en höjning av gränsvärdena.

Tycker inte jordbruksminister Annika Åhnberg att rennäringen har lidit nog av Tjernobylikatastrofen? Är det inte dags nu att försöka få ned skadorna, i stället för att återigen väcka förslag och vidta åtgärder som innebär att renskötsel och rennäring på nytt drabbas oerhört hårt?

För att få hjälp med svaret på interpellationen har Livsmedelsverket frågat Gustav Åhman, en av Sveriges främsta experter på området, vad effekterna av en ändring av gränsvärdet skulle bli. Han skriver: En höjning av gränsvärdet skulle medföra ett stort inkomstbortfall för renägarna, renslakterierna, kommunerna och staten. Nästan alla som har någon kännedom om renköttmarknaden anser att en höjning av gränsvärdet för radiocesium i renkött skulle leda till problem vad gäller marknadsföringen av renkött. Ett prisfall på 10–15 kr per kg är inte osannolikt.

Vidare skriver Åhman att en minskning av renkötspriset med 10 kr per kilo innebär att renskötarna förlorar ca 25 miljoner kronor per år eller en tredjedel av de totala intäkterna, att kommunerna förlorar ca 7,5 miljoner kronor i skatteintäkter och att staten förlorar 6,3 miljoner i uteblivna momsintäkter.

Även för staten är det här alltså en förlust eftersom den kostnadsminskning man kan få genom en höjning av gränsvärdet är mycket liten. Det här är ett tydligt exempel på regeringens stolliga besparingar. Det är fel att tro att staten skulle spara pengar. Jag tycker att det vore passande om ministern lade det här förslaget i papperskorgen. Är det inte dags att göra det?

Anf. 9 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Det är riktigt att rennäringen har lidit stora ekonomiska förluster på grund av oro för effekterna av Tjernobylyolyckan. Staten har också tagit sitt ansvar i det här sammanhanget och vidtagit olika typer av åtgärder som jag redogjorde för i mitt första svar, t.ex. ersättning för tidigare lagd slakt och ersättning för utfodringskostnader. Det ansvaret har staten för avsikt att ta även i framtiden.

Som jag också redogjorde för i mitt svar gör vi nu en förutsättningslös analys. Det är ju ändå litet märkligt att man i olika länder gör så olika bedömningar. Jag är inte säker på att konsumenter eller renskötande samer i Norge känner sig så oerhört mycket mer illa hanterade eller åsido-

sätta av sin regering än vad konsumenter och renskötande samer har anledning att göra i Sverige. Ändå har man i Norge helt andra gränsvärden.

Vår analys syftar alltså till att klargöra och förnya intagsberäkningar för olika konsumentgrupper. Men den syftar också till en analys – vi utgår då från att man i andra länder har och känner ansvar för sina medborgare – av varför man i olika länder hamnar på så olika gränsvärden.

Låt oss återkomma till diskussionen om vad som sedan skall ske när den här förutsättningslösa analysen är klar.

Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Jag tycker att det är märkligt att jordbruksministern hänvisar till Norge och Finland.

I Norge har man inte alls drabbats lika hårt som i Sverige av nedfallet från Tjernobylikatastrofen. Där har man inte alls lika höga radioaktiva halter som man har inom vissa områden i Sverige. I Västerbotten och norra Jämtland är halterna i renkött i stora områden fortfarande mycket höga. I Finland har man inte heller drabbats lika mycket som i Sverige av nedfallet från Tjernobylikatastrofen.

Sverige har faktiskt ett mycket unikt läge. Vi kan inte vända oss mot andra som inte har drabbats. Vi kan inte säga att eftersom de har högre gränsvärden än vi har kan vi höja våra värden. Det är ett resonemang som inte håller och som inte har någon som helst logik.

Förslaget och idéerna som finns på Jordbruksdepartementet har oroat många i Sverige och har redan lett till att konsumtionen av renkött har minskat. Jag tycker att det vore mycket bättre om ministern tog direkt avstånd från detta och lade ett dåligt förslag i papperskorgen i stället för att oroa människor.

Anf. 11 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Förutsättningslösa analyser är aldrig dåliga förslag enligt min uppfattning.

Jag tycker dessutom att Peter Erikssons resonemang är litet ologiskt. I sitt första inlägg sade han att eftersom halterna nu sjunker borde vi kunna sänka gränsvärdena. Sedan refererade han till Norge och sade att eftersom de har mindre problem kan de kosta på sig att ha mycket högre gränsvärden. Jag förstår inte riktigt logiken i det resonemanget.

Vår enkla utgångspunkt är att människors hälsa och säkerhet skall sättas i första rummet och att gränsvärdet skall relateras till nivåer som är säkra för hälsan. Men vi tycker att det är märkligt att man med samma utgångspunkt kan komma till helt olika resultat i olika länder. Vi finner det därför mödan värt att göra en förutsättningslös analys med intagsberäkningar och analyser av hur olika länder har kommit fram till sina ställningstaganden. När vi har fått resultatet av en sådan analys finns det anledning att ta nästa steg och börja fundera över eventuella åtgärder.

Låt mig också säga att jag tror att konsumenterna i högre grad skräms upp av den typ av påståenden som Peter Eriksson gör än av vårt förslag om en förutsättningslös analys. Peter Eriksson säger att konsumenter faktiskt skulle utsättas för fara och att människor redan har slutat köpa renkött – ett påstående som jag i och för sig ifrågasätter sakligheten i.

Den typen av litet oseriösa försök att skrämma upp människor riskerar att bli självuppfyllande profetior. I stället för att gagna rennärningen riskerar de att leda till precis den motsatta effekten.

Prot. 1996/97:27
8 november

*svar på
interpellationer*

Anf. 12 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Det är inte jag eller Miljöpartiet som har hittat på att radioaktivitet kan leda till hälsoproblem, om ministern nu har fått det för sig.

Jag har tagit upp frågan på direkt begäran av renskötande samer i Västerbotten. Det var inte heller jag som hittade förslaget, som var undangömt i några rader i budgetpropositionen.

Påståendet att det är fråga om en förutsättningslös utvärdering är inte heller riktigt. Det är tydligt att orsaken är att ni vill minska statens utgifter. Ni är ute efter en besparing. Sveriges främste expert har gett sitt svar i den här frågan. Han säger att förslaget i stället leder till ökade kostnader. Det måste läggas ovanpå ökade hälsorisker. Då är det väl ganska lätt att veta vad man bör göra med detta dåliga förslag.

Anf. 13 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Låt mig för det första säga att jag starkt ogillar den insinuation som finns i Peter Erikssons påstående att förslaget skulle ha funnits undangömt i budgetpropositionen. Budgetpropositionen är faktiskt ett förslag från regeringen till riksdagen, och jag trodde att det var riksdagsledamöternas uppgift att läsa igenom den och ta del av texten. Jag tycker knappast att man kan karakterisera en proposition som ett direkt undangömt ställe för förslaget.

Låt mig för det andra säga att just det faktum att radioaktivitet kan leda till hälsoproblem självfallet är skälet till att staten genom årens lopp, från Tjernobylikatastrofen fram till nu och även i framtiden, kommer att lägga mycket energi och stora resurser på att ta ansvar, så att människor inte skall drabbas av negativa hälsoeffekter.

Peter Eriksson säger att vi bara vill göra besparingar. Men om vi enbart hade velat göra besparingar hade vi ju bara ändrat gränsvärdena rakt av. Så är det inte. Vi har föreslagit att en förutsättningslös analys skall göras för att vi skall få underlag för den fortsatta hanteringen.

Jag tycker inte att det i sig är något fel i att en regering känner ansvar för att göra besparingar. Med tanke på den ekonomiska kris vi har bakom oss i det här landet tror jag nog att det är en ambition som såväl regering som riksdagsledamöter bör ha.

Men jag vill försäkra Peter Eriksson att ambitionen att spara i det här fallet inte går före ambitionen att garantera konsumenter säkerhet när det gäller hälsan.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 7 november

1996/97:61 av *Bengt Hurtig* (v) till justitieministern
Schengenkonventionen

1996/97:62 av *Lilian Virgin* (s) till kommunikationsministern
Gotlandstillägget

1996/97:63 av *Elisa Abascal Reyes* (mp) till näringsministern
Taxinäringen

1996/97:64 av *Elisa Abascal Reyes* (mp) till kommunikationsministern
SJ:s ekonomiska problem

1996/97:65 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Det särskilda utbildningsbidraget

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 november.

5 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmälades att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 7 november

1996/97:89 av *Bengt Hurtig* (v) till jordbruksministern
Veterinärbesiktning i Arjeplog-Bodöområdet

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 november.

6 § Kammaren åtskildes kl. 9.41.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

1 § Ny riksdagsledamot	1
2 § Svar på interpellation 1996/97:16 om salmonellasmittat kött och foder	1
Anf. 1 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	1
Anf. 2 INGE CARLSSON (s).....	3
Anf. 3 LENNART BRUNANDER (c)	4
Anf. 4 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	5
Anf. 5 LENNART BRUNANDER (c)	6
Anf. 6 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	7
3 § Svar på interpellation 1996/97:38 om gränsvärdet för cesium i renkött	7
Anf. 7 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	7
Anf. 8 PETER ERIKSSON (mp).....	8
Anf. 9 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	9
Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp).....	10
Anf. 11 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	10
Anf. 12 PETER ERIKSSON (mp).....	11
Anf. 13 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	11
4 § Anmälan om interpellationer	12
5 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	12
6 § Kammaren åtskildes kl. 9.41	12

